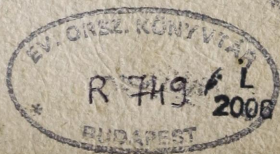


V

A^o 1770 Jo' Henem Segedelmétől
 veteaem íze Patríai ez 84

	Cute	Alb
A ^o 1770 v. 10 ^e 76 ^e az Magyar fele prímó, Sasriban az Fala. fele való Kereh földén vete	4	25
2 ^o Ugyan az Falaiban az Hajföldy	7	25
3 ^o Az Szepelály az hit Kenderóchepe		35
4 ^o 13 ^e 76 ^e az Tr. ...	6	25
Az Conventusban	3	
La Podu Her...	3	
La Zaporzi	7	
In Fura Tijivkyj	2	
La Foutnie Njixi	1	



Schripstey T 361

Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

Centimetres
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
8
Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
8
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007

sülettel, közönséges Munkával
érdemlett

G KORONAJA,

Mellyet

ő és az ő idejében jól véghez
vő fabados és bölts

NI TANATS

rettel fenlő és azt Virtusokkal nyo-
lendő étellel ékesgető Nagy

A F I A N A K

L T O S Á G O S

L E N É L E K

J R N A K,

nk ő Felsége Erdélyi Guberniuma
ének, Belső Szólnok Vármegye Fő Ispán-
ly Orfága Törvényes Felső Táblája

DENSÉNEK Fejébe tött
: Sz. András Havának 3. Napján.

gos Urnak érdemlett fenn maradandó nagy
Magyar Verseken közönségesé tétetett
Y-ENYEDI Collegiumban.



D O L O S V Á R A T T,
L T Ó T F A L U S I K. MIKLÓS által.

Schripstey T 361

*Kegyességgel, Betsülettel, közönseges Munkával
érdemlett*

IGASSAG KORONAJA,

Mellyet

*A' mindent tudó és az ő idejében jól véghez
vivő szabados és bölts*

ISTENI TANATS

*A' régi Uri Nemzettel fenlő és azt Virtusokkal nyo-
mozó's illendő étellel ékesgető Nagy*

H A Z A F I A N A K

M E L T O S Á G O S

B E T H L E N E L E K

U R N A K,

Koronás Királyunk ő Felsége Erdélyi Guberniuma

*Belső Tanács Ur Hivének, Belső Szólnok Vármegye Fő Ispán-
nyának és Erdély Orfága Törvényes Felső Táblája*

PRÆSIDENSÉNEK Fejébe tött

1696 Eft: Sz. András Havának 3. Napján.

Melly-is azon Méltóságos Urnak érdemlett fenn maradandó nagy

Emlekezetire Magyar Verseken közönsegeessé tétetett


A' NAGY-ENYEDI Collegiumban.



K O L O S V Á R A T T,

Nyomtattatott M. TÓTFALUSI K. MIKLÓS által.

O



Aték szerző *Pólus* Athénásbáregen

Mesterlége szerént midön volna ezen,
Mint adná-ki a' *Bút* mennél jelesebben,
Mennél hathatósban 's világosb tükörben;

Történék ez: fíntén akkor egy szép fia,
Midön másra gondgya, véletlen meg-hala,
A' kinek halálát keferülvén Attya
Játékát fordítá ottan valóságra.

Mert fia holt testét koporsóba tévé,
Azt pedig más fenki ezébe sem vévé,
E' koporsót *theatrumra* ki-téteté,
És a' játék szerző maga üle mellé.

Tsudálják mit akar, fel-fóval kezd fírni,
Sűrű könyhullással orczáját áztatni:
És így mind halottyán tíztit véghez vízi,
Mind a' *Bút* a' népnek tükörben ki-tézi.

ERDELY Országá-is fíntén így nem régen,
Bajait czirkálni midön gyülne egyben,
Szent András havában, szokott Székes helyben
Való *Búját* érzi jó *Præsidentsében*.

Itt e' jeles Urnak ez vala fő czélja,
Régiség tudásból mefze látó gondgya,
ERDELY Országának, hogy azt mütogassa
Miben lehet, 's miben orvoslódgyék *Búja*.

Hogy orvosolhassa, nyavalyát keres-fel,
Mint jó Orvos tízti, hogy ott vehesse-fel
A' dolgot, a' honnan rendi távozott-el;
Orvoslani oztán mert azon nyomon kell.

Midön pedig ebben illy ferényen munkás,
Kinek inkább fájna, mert ő vala nem más,
Írigy halál haznos eszköznek vermet ás,
Munka félben marad; mit tehet, lássa más.

Mert mikor nap estig fáradsága után
 Le-ült volna, 's testnek erőt venni kíván
 Nagy felei között, utolsó vatsorán,
 Égből illy *Decretum* szólította-meg mondván:
 Elég eddig jó Ur, ne fáradj magadat,
 Mert nem éred még-el fel-tött áándékosat,
 Magad hűségeddel meg-tartod magadat;
 Bizonytalanságban de hagyod Hazádat.
 Nem léfz már műhelye epefzö bánatnak,
 Eleget fáradtál, mi házna volt annak?
 Mi volt foganattya fok jó tanátsidnak,
 Mellyekkel halálíg folgáltál Hazádnak?
 Munkás, tsendes, józan életteddel, példát
 Sokfzr adtál ugyan; de nem láttuk mását,
 ültél, költél, öttél, elméd gondolattyát
 Befélllette nyelved, 's kevés vötte háznát.
 Hijába-valóság nem kellett Szent Jóbbal,
 Miveltetted földeidet *Serranus*fal,
 Nem kellett a' pompa régi *Curius*fal,
 Jó rendet fzerettél a' jámbor *Cató*val.
 Nem vala olyan rend, melly töled nem tanólt,
 Két nemböl, vén 's ifjú, ha akarattya volt,
 Minden Tifztyek aránt elméd tanátsal folyt,
 Melly után oktató nyelved tudományt fzólt.
 Te vóltál táblája régi Czimereknek,
 Vóltál laifstroma Nemzet jó rendinek,
 El-múlt Familiák pólczain elmédnek,
 Egymás után rendel hiba nélkül ültek.
 Ezt ez URNAK nem fzerzették Mesterei,
 Sem nagy Uri Attya rá fok költései,
 Nem lehetett ebben, mint árvának, réfzi;
 Egyedül magára kellett fforúlni.
 Nem járt Orfzágokat soha tudományért,
 Sok olvasásokat kellett tenni azért;
 És így Hazájában ö arra-is el-ért,
 A' mihez költséges járással más nem fért.

Mind Schólát, mind Udvart házánál tanúlt-ki,
 Meg-látta azokat elméjének éli,
 Mi légyen a' dolog mind benn 's mind oda-ki,
 Minek mi törvénye, mi díze 's mi rendi.
 Régiektől tanúlt, 's néma mesterektül,
 Meg-rakta elméjét ama' fok könyvekbül,
 Ezek segítették czéljára egyedül,
 Munkájára szállott áldás onnan fellyül.
 Elé rakott innen fok fáz eftendöket
 Szem elibe hozta a' régi idöket,
 Régen el-temetett Magyar Ur neveket
 Az ujjain elő fámálálhatta öket.
 A' mi nagyobb, beféllette fokásokat
 Magok viselését, favok járásokat,
 Házokat, 's kedvesebb 's drágább marhájokat,
 Házafságok által el-ágazásfokat.
 Régi Fejdelminknek úgy tudta Udvarát,
 Szolgaiknak rendit, étkeit, pompáját,
 Öltözetit 's minden alkalmatoságát
 Tsak úgy hozta elő, mint a' maga Házát.
 Ebben hala meg-is, azt fámálálja vala
 Hány fáz vólna régi Uri Familia
 Nála fel-jegyezve, kinek mi nálunk ma
 Sem híre, sem neve, sem egy maradéka.
 Söt látván hogy némelly únalommal hallja,
 E' régi dolgokat, ugyan *protest*fála,
 Mondván, holtom után nem lez fámálálója
 Tsak így-is ezeknek, a' mint én mondom ma.
 Ez Hazának baját viselő Tanátstsa,
 Tizenkét kövekkel tündöklö *Korona*,
 BETHLEN ELEK vala ennek *Smaragdus*fa.
 Smaragd kö czímere ö vala és házna.
 Smaragd körül írják, hogy elmét erősít,
 A' fem aránt pedig látást ugyan újjít,
 Smaragdi erödröl nagy elméd bizonyít,
 Szem gyönyörködtetést Iráfod erősít.

Mert nem vala elég, hogy tsak magad tudnál,
 Nemzeted javára nagy Munkát fogadál,
 Mellyet költségeden irásban ki-adnál,
 Melly táblán magad-is régiekkal lagnál.
 Mert mit ér az arany, míg vagyon Bányába
 Setétben 's kelleetlen falakban takarva?
 Kit gyönyörködtethet, míg nem jö világra
 Pufsta kietlenben kelleetlen Muzika?
 Régen várta Magyar ezt a' drága kintset;
 De senki nem vött-le lúd tolról bilintset,
 Illy haznos munkára hogy nyitna kilintset,
 'S végre ütne reá fejező petsétét.
 Te vóltál egyedül, kitől ezt várhatta
 Régi fényét porban néző Magyar Haza,
 Kinek már feprején ez vigasztalása,
 Hogy elei forsa nem így vólt valaha.
Vespasianusnak jó Császárnak társa
 Munkás életteddel valál nyomozója:
 Nem ülhetél otthon vagy úton hijába,
 Elmédnek mindenkor köz hazon vólt dolga.
 Mikoron ez Császárt intenek Hivei,
 Hogy beteg ágyában fűnnének gondgyai,
 Köz oktatásokra ez vólt feleleti:
 Fenn-álva kell a' jó Császárnak meghalni.
 Minden kerefűtyénnek ugyan ez a' tizti,
 Van ör-álló helye, mellyről kell vígyázni;
 Mert ha magán kül nints, Orzága ez néki,
 Ha maga életét számba 's rendbe vézi.
 A' Sidók panaszja, *Nints jövendő mondó:*
 Most Erdélyben telik, oda az új és ô,
 Elme tárházából kintset elő rakó,
 És minden *Casus*ra példával oktató.
 Az elme attól függ, a' mit belé raknak,
 Azt kérhetik töle, a' mit oda adnak;
 Mert ezt mind teheted fzetemes kosárnak,
 Mind arany és drága gyöngy míves ládának.

Egy képiro egyzer egy enyézö Napot
 Ira-le , 's utánna egy felleg darabot
 Ezt irván felibe : A' ki az el-múltot
 Nem ismérte , nézze az utánna valót.
 Elsöt másodikbúl könnyü meg-ismérni ;
 Sokzor hólta után fokta meg-síratni ,
 Söt a' körmével-is nem fánna kivájni ,
 Kit éltében ember nem fokott betsülni.
 BETHLEN ELEK Ur itt fóm bizonyítója ,
 Kinek élete-is kellemetes vala ;
 De hogy drágább lézen hólta után java ,
 'S betsefebb érdeme , azt minden meg-láttya :
 Igaz Atya valál , 's Anya helyett Dajka ,
 Ezt árva gyermekid forfa bizonyíttya ,
 Ezent fólja nem egy árva atyádfia ,
 Kiknek nagy Tútorok fáll koporsóba ma.
 Mi légyen a' tižti a' jó Tútoroknak ,
 Elég tükör erre példája ez Umak ,
 Nem fogyatta maradt javait árváknak ,
 Söt nevelte , 's kéfzen juttatta azoknak.
 Vifeltél Tižtet-is ; de nem úgy , mint fokak ,
 Kiknek tsak gyapja kell a' fzegény juhoknak ,
 Kik Tižtet vifelni nem köz jóért foktak :
 Söt köz jót veřtenek , hogy magok hízzanak.
 Olyanok ám ezek , mint a' beteges lép ,
 Maga felfúvódik ; de el-fárad a' nép ,
 Sok fzegényen alig vagyon emberi kép ,
 El-kell forvadniok , mert Fö Tižt háza ép.
 Nem vólt tereh ennek kéféro ferege ,
 A' fzegényfég javát azokkal nem élte ,
 Szükfeges emberböl állott a' tseléde ,
 Szükfég felett semmi nem kellett nékie ,
 Isten áldásával teli vólt a' háza ,
 Nem vólt feleinek ezzel vér-fípója ,
 Szomfédit terhelö nem vólt barátsága ,
 És nem járt pářmánként az átok utánna .

Utálta a' lelke Farahó Tízteit,
Nem kettőztette-meg Izrael tégláit;
Hogy-ha valakinek valamit végbe vitt,
Nem vigyázta fême, mente alatt mit vitt.
Eleid fézskével jól megelégedtél,
Mesterféges fínnel ott nem terjeszkedtél:
Igye-fogyott árva után nem lesködtél,
Hogy igyét fel-vévén javával töltöznél.
Kezed nem emelted a' nyomorításra,
Özvegynek, árvának nem terhelhet átka:
Nints kö erőzakkal a' faladba rakva,
Nem igaz jus miá hogy onnan ki-firna.
Édes attyok vóltál fzegény jobbágyidnak,
Nem tartottad őket pénzen vött raboknak:
Dolgoztak, de meg-vólt határa dolgoknak,
Nem vötted-el minden erejét azoknak.
Károkban 's bajokban fegítetted kézen,
Oltalmaztad minden erőzakos ellen,
Ha békefségeket ferezhetted pénzen,
Könyörültél még abból-is fzegényeken.
El-alhattál vólna emberid ölében,
Olly-igen fzerettek, akarmelly mezöben,
Vólt jóvóltod nálok ollyan betsületben,
Hogy femmi ártalom nem lelt vólna ingyen.
Ezek már fok jódért femmit nem adhatnak,
Néznek koporsódra, firatva kívánnak,
A' földet-is rajtad kívánnják áldottnak,
Hol fzaraz tetemid bé-takaríttatnak.
Senki itt nem vádol, azért bátran mehetfz,
Semmivel nem terhel, tsendes fzível lehetfz,
Világ Birójátúl irtózva nem félhetfz;
Hogy fzerettek, arról bizonytságot tehetfz.
Istenéhez fokott bátor 's kéz elméje,
Kit mindenkoron várt, kéz ahoz mennie,
Noha neveletlen gyermeki ideje,
Mint jó Atyát nem keveysé késérthette.

Nints-is olly bátor fív, mellyet meg-nem hathat
El-maradó magzatiról a' gondolat;
Nints olly nemes elme, kit nem tántoríthat
Hólta után rajtok forgandó állapot.
Melly háznál gyermek van, több a' gyönyörködés;
De mellette még több azt féltő gyötrődés:
Kinek gyermeke nints, ott múltság kevés;
De baja fints femmi, nints értek epedés.
Kivált BETHLEN ELEK egyetlen egy Fia,
Kinek nevelése nem utolsó gondgya,
Ez időben inkább, mellynek állapottya
Minden rendeiben vagyon fel-fordúlva.
Tudgya 's keferüli árváinak fõrsát,
Tudgya jó Tútornak igen ritka vóltát,
Maga példájával de biztattya magát,
Talám hüfégenek lez ki adgya mását.
Mófes által Isten parantsolta vala:
Ha ki a' fézékben madarat találna,
Fézékbel fiait bátor ki-hordaná;
Az annyát azokkal együtt ne bántaná.
Vízfa-fordúlt kaza a' te dolgod Halál:
Elsõben e' Házban az Anyához nyúlál,
Az-után hirtelen Atyától meg-foztál,
Magokra-erõtlen magzatokat hagyál.
Akar-mikor-is tsak nyomorúlt az árva;
De nem tagadhatni, hogy nehezebb néha,
Föképen ez időnk mostohaságába,
Holott az embernek ember a' Farkasfa.
Hagyhattál utánnad szép Uri érteket,
Mellyel gyermekidnek tennék fükfégeket;
Vajha hagytaal volna e' mellett hüféget,
Árván fánakozó, fzeretõ elméket!
Másképpen-is illyen meg-vezett világban,
A' hol a' jó dolog nem mégyen példában,
Nehéz a' nevelés; mert lakunk sár-házban,
Melly minket tsak földre nyom önnön magában.

Szem kell itt, fül kell itt, kell ferény vigyázás,
Hűséggel erő kell, és okos dorgálás,
Hogy se keménységgel ne légyen fajulás,
Sem nagy kedvezéssel kár-tévő puhulás.

Tsuda dolog ez-is, a' mikorra napot
Tött volna Fiának vitetni Tanítót,
Azon nap kézfite fomorú koporsót,
Melly bé-rekezténé ez atyai gondot.

Jelentette Isten, hogy magának hagyta
Ezt a' gondvifeléft, ő lézen az Attya.
Oh bóldog árvaság, mellynek párt-fogója,
Ki könnyörülni tud, 's ki árváknak Attya!

Az ember tsak ember, a' hatalmasabb-is,
Nintsen olly Méltóság, a' mezfzebb fénlő-is,
Mellyben reménységünk leheffen meddig-is,
Tsak nád-fál, nem bír-meg, el-török maga-is.

Gonoszbúl-is Isten tud jókat ki-hozni,
A' nyomorúságbúl jó schólát tsinálni,
Annak leczkéivel, mint gyakran láthatni,
Eztes, kegyes, tsendes elméket formálni.

Sok jó elmét vesztett-meg a' könnyen-tartás,
Sokat délczeggé tött az utánna-járás,
Puha betegesé a' fok válogatás,
Embertelenekké fájára botsátás.

A' gonof szerentse orvosa lelkünknek,
Mert le-töri fzarvát a' vakmerőfégnak,
Meg-nyittya fzemeket a' vak kevélyeknek,
Kiknek jó intések soha nem kellettnek.

De a' jo szerentse ad tsak mind rof okot,
Felfújja mi bennünk a' rof kivánságot,
Nem fogadgya könnyen a' józan tanátsot,
Intő veszfő helyén nyújt ez mind kalátsot.

Kik Istent fzeretik, mindenek azoknak
Vagy lelki vagy testi javokra szolgálnek.
Hány, láttyuk, a' fzelvéf; de haznál fajkánkknak,
Mert ugyan tsak vízi félihez a' partnak.

Söt ugyan azt mondom, a' félvezekben-is
Partot léel a' lélek, míg partra nem jút-is,
Mindenütt jelen van, a' ki örzi ott-is,
Az Isteni erő, a' habok között-is.
Nem vólt erre méltó e' mostani világ,
Kinek fővetsége mást tsaló hazugság,
Barátságáa fínes, ingó, mint romlott ág,
El-törík alatta, valaki reá hág.
Mikor azért ez rá méltatlan világba,
Igy gyötrődnek, mint Lót kellettén várasba,
Elküldé az Isten, eljövö Angyala,
Hogy meg-fáradt lelke pihenést venne ma.
El-érkezék fárga lován *Libitina*;
De kit ékesgetett, nem hallgat *Minerva*,
Érdemlett jó híre nem halhat-meg foha,
Meg-fólal felöle a' maradék fájá
Koronás-Királyunk *Personalisának*
Sokzor jút ezébe GUBERNATOR Urnak,
Kinél jó tanátsi betsületben vóltak;
Igaz hü emberek mért kevesén vannak.
Ritkán ötte ez Ur nála nélkül étkét,
Végső vatsorája a' mint itt bizonyít,
Nem únta hallgatni tanátsos befédét,
Olly-igen fzerette zemélyét 's erkölsét.
Festék nélkül való igaz fzeretetit,
Atyafiságos és elmés nyájafságit,
Betsülötte ezét, 's rendes találmányit,
Közönséges bajok tsendes orvoslásit.
Mint nagy viz, tsak lassán folydogalt elméje,
Az ellenzö partot de meg-fezgte véle,
Sietni tanátstsal foha nem fzerette;
Mit fel-akart adni, elébb jól megfözte.
Igy *vész-el az igaz, még sem vészí ékre*
Senki, azt taníttya Proféta leczkéje;
Nintsen pedig nagyobb fükfége, mint erre,
A' Nemzetnek, még sem tudgya féltenie.

Nemes Ország érzed , fiukféged volt erre ;
Mert rá gondaidat rakhattad , mint fzegre ,
Minden tereh alatt ez nem szakadott-le ,
Nem únta-meg dolgod , nem volt kényesége.

Ö nem fégyenlette nemzete fokását ,
Majmoskodva nem hagyta-el Magyarását ,
Idegen Nemzetnek nem kapta-fel nyomát ,
Nem követte sem köntösét sem aftalát.

Hazája Ifjait tsak arra intette ,
Emlekezzenek rá régi elejekre ,
És ha mi jó dolgot fel-találnak benne ,
Ne fzeressék soha a' másét helyette.

Szánnya BETHLEN GERGELY Méltóságos Bátyya ,
Ki bánatit véle egyaránt oztotta ,
A' mi egyiknek fajt , másik-is fajlalta ,
A' két fívet özve illy fész mágnes vonta.

Nem gonddolta , Öttsét hogy botsáffa elöl ;
De így volt meg-irva ez rend onnan fellyöl ;
Bánnya ; de fejet hajt Urának a' felöl ,
Nem áll-el a' Felfég akarattya mellöl.

Nem gyüölöttek egymást , mint némellyek fokták ,
Kik véreknél az idegent inkább kapják ,
El-árúlmi ingyen véteknek sem tartják ,
Mert e' vér gyüölö Kain útát nyomják.

De itt a' fzeretet nem hibázott soha ,
Egyik a' másikat örömeft hallgatta ,
Mások felett annak tanását fogadta ,
Idegennek voxát az-után próbálta.

Nézi Öttse Házát , nézvén keferüli ,
Mert előtte vannak árva fész gyermeki ,
Nints egyéb mit tenni , jút ezébe tifti ,
Attyok akar lenni , míg Isten élteti.

Nints-is ennél jobb mód Bú el-felejtésre ,
Mint , hogy ember gondot viseljen tiftire ,
A' helyén , hogy magát a' búval epefzfe ,
Jobb annyi erővel , tiftire ébrezfze.

Kereftvény embernek, keferü vagy édes,
Valami fellyül jö, az mind kellemetes,
Jó Atya kezéből jö, azért mind kedves,
Kedvetlen dolog-is jó hitnek mind rendes.
Talál ugyan okot ember a' fírásra;
De meg-annyit talál a' vigasztalásra,
Ne nézzen láb-alá. fíemeit fíoktassa
Oda-fel, a' jóknak gazdag tárházára.
Múlándók 's elménknek eíveftö tanátsi
E' föld kedveskedö fíép síros hantyai,
Valaki ezeket igen ízelíti,
Unalomba nála mind, a' mi mennyei.
Méltóságos fíamos több attyafiai
Szertelen fíajlalják, hogy attól kell válni,
Ki öket fízerette 's tudta betsülení,
Nagy árron ílly kintset kéfízek fel-váltani.
Minden fízeretetre köztök tükör vala,
Le-botsátkozott ott mind kitsínyre nagyra,
Valamellyikének ha érkezett baja,
Szintén úgy féltette, mint magájét maga.
Kétséges dolgokban jelen vólt tanátsa,
Ha meg-betegültek, ottan kéfí orvosa,
Árván maradtaknak gondvífelö Attya,
Mindenfelé köztök el-érkezett gondgya.
Esmérik károkát, 's kefergik tselédi,
Panafíát házánál nem mondhattya fenki,
Megvólt itt mindennek rendi 's betsületi,
Fogyatkozás nélkül idejében béri.
Nem unták volt még meg Urok fíolgalattyát,
Tsak fírnak, búfílnak, láttyák fíoros házát
Mellyel el tserélte fényes palotáját,
Níntsen a' ház dífí, nézik pufta falát.
Hozzája 's felöle íllyenképpen fíóla
Ífíeni *Decretum*, melly mint egy álomba
Meg-jelenék nála egy *Folyó Guttába*,
Fö nedvesfíginek meg-fojtó árjába.

Hirtelen halálnak látzík e' fokaknak,
De a' természetéről itélni nem tudnak:
Annál inkább bezzeg roszúl gondolkodnak,
Kik effélet Isten haragjának tartnak.
E' nyavalyát fok gond fokta kézíteni:
Mert a' fok gond a' vért fok nyállal meg-hüti,
Melly agyvelőt áraszt, a' honnan oda-ki
Érzést mozgást meg-fog, 's tagokat el-ejti.
Ez inkább *fatuma* többire azoknak,
Kik köz-jóra élnek, 's elmével fáradnak,
Kik nagy munkájokhoz fő-töréssel jútnak,
Fejek érzi meg-is, hogy főt fásztottak.
Szavait végezvén, fordúla Erdélyre,
Ennek *Statusira*, a' három Nemzetre,
Hogy égből jött, lenne emlekezetekre,
Vólt Isteni ihlés, a' ki meg-intette.
Lakosidnak, úgymond, vérrel fzerzett Haza,
Mellynek híre nagyobb, mint sem a' határa,
Három nemből özve úgy fonódtál vala,
Hogy a' hármas kötél könnyen ne szakadna.
Tsuda, hogy még állasz, mert nints *Politiád*,
Hármas szövetséged magad fejtéd 's bontád,
És úgy miben vólna erőd, meg-mútatád,
Hogy nyílt résen kiki könnyen jöhetne rád.
Nintsen állandóság semmi-is rendedben
Nints semmi fzeretet fő-fő emberidben,
Nem lehet jó függés közép 's alsó rendben,
Nem láttya Fejeit köz jóra tisztiben.
Özve-gyültök; szolgál de kiki magának,
Közönféges hazna nints benne Hazának,
Törvényeket irtok, de mellyek haználnak
Egynéhánytok maga fel-tött fándékának.
Mint hogy rosz a' dolog, azon özve-veztek,
Hogy egyaránt nem jút, egymást üldözitek,
Gyülés után Gyülést különösön téztek,
Ott egymásra törtök, szakadoztok, veztek.

Mint fogy a' fegénység, kevesebb gond arra,
A' mint az adaja, úgy nő az Ur dolga;
Nem gondoljátok-é, hogy bort a' hordóba,
Hogy mind meg-ne vezzen, a' sepreje tartja.
Sok *Titulus* tsúf-bé, egyik mástól láttya,
Mint a' víz-kórságban telik a' bör alja:
Lassan-lassan mind fogy az erő azonba;
Mert egyik a' másik erejét el-vonza.
A' régi Eleink ezt nem vásárolták,
Hanem kinek-kinek *virtus*áért adták,
Ember-fő 's kopia-darabbal czifrázták,
Nem ülő helyekben 's meleg házban várták.
Nagy oka ennek ez, mert nintsen tudomány:
A' hol pedig az nints, ott a' nép tsak sákmány;
Mert nints olly czifrázott és drága alkotmány,
Ha fundamentom nints, mellyet fél el-nem hány.
Tanúlj példáidon ERDELY, 's ébredgyél-fel,
Hozzászunnyadásból fremeidet nyisd-fel,
Szokott puhaságban ne menny mind egyre-el,
Néked fáj, tudd-még mi jódra való, 's kezd-el.
Tanúlj jobb Nemzettől, vedd rendbe magadat,
Viseled fzeretettel minden dolgaidat,
Kösd-özve, hogy el-ne törjék, nyilaidat,
Mellyet külön minden fegdelhet és ronthat.
A' kegyefség mivel-hogy mindenre hafnos,
A' Tanító közted ne légyen únalmos,
Félje Istent minden, ne légyen szabados
Az el-fajúltt erkölts, melly most igen fámos.
Ifjaidat neveld avagy tudományba,
Vagy egyéb szabados szép kézi munkába,
Vagy mind a' kettöbe; mert nem vez-el hafna,
Valaki ö-magát gyakorolja jóba.
Soha dolgotlanság nem ad jó tanátsot;
Tsak szóval 's álommal nem tölthetni gyomrot,
Nem tud mihez nyúlni, hanem tolvajságot
Válastok, hogy egyék, vagy orczátlanságot.

Büntől őrizd magad , kivált gyűlölségtől ,
'S ennek gyümölsétől az ártatlan vértől ,
Felkiált ez akar-mint el-titkolt helyről :
Még most-is nem fíntén tífza kezed ettől.
Példabefédben vagy hűfégtelenségért ;
Ebben ne léledzél , kérlek az Istenért ,
Ne fordíts-el mindent egy-kis kényefségért ,
Hogy ártatlan köfség ne ontson vért azért.
Tetsék embernek a' mi Istennek tetfzett ;
Szenvedgye békével , a' miről nem tehet ;
Mert minden erővel egyébre nem mehet ,
Hanem sikeresebb 's mélyebb sárba léphet.
Ezek én favaim engem küldött Isten
E' bódogúltt Urnak ki-múló képében ,
Térj-meg ERDELY ; méltó romlásod másképpen ,
A' mint Isten ÁMEN , hidgyed , úgy meg-lézen.

V É G E.



Ehez adattatik egy közönféges

HALOTTI ORATIO,

Mellyet hajdan e' Hazában egy néminémü Halotti alkalmatos-
ságra készített vólt; mostan pe-
dig, hogy e' könyvetske telye-
sebb lenne, alítván egyfzersmind
hogy nem léfzen únalmas és ha-
szontalan az Olvasóknak, kiknek


Isten sziveket arra birta, hogy e' veszedelmes
szeretetú világnak megismerésére 's únásá-
ra való okokról értekezzenek, kő-
zönfégesé tótt



M. TÓTFALUSI KIS MIKLÓS

Nyomtatott KOLOSVÁRATT, 1697 Éft:

HALOTTI ORATIO.


 Éltóságos Tekintetes Urak! Ur Afzonyok, neme-
 fi vérrel 's *virtus*okkal fénlő Felső Rendek, kegyes élet-
 tel 's tisztességes hivatalokkal az emberi Társaságot tel-
 lyesítő 's ekesítő közép és alsó Rendek, és minden, e'
 somorú alkalmatosságnak rendinek 's véghez vitelének
 szemlélésére egybe-folyt kegyes Hallgatók; kiket arra
 indított élete, életében tisztos maga viselése, jámbor kegyes természet,
 minden jóknak tetőző társalkodása, és fok jeles *virtusi* ennek, a' kinek hi-
 deg tetemei előttünk fokoknak könyhúllatási között e' setetes gyászal bé-
 vontt köporsóban bezároltatván nyúgoznak, hogy az ö e' világtól való
 elbútszásának somorú pompáját jelen-lételekkel feltisztelni méltóztat-
 nák. Bennetek nagyobb részént e' meghólttal tiszta szeretettel egybe-köt-
 tetett Évek tisztinek megismerését, és annak nem tetterésből, hanem tö-
 kelletességgel való követését, a' belső indulatoknak czéggerei, és a' Éiv
 hánykodásának hirdetői nyilván mutatják: úgymint kiknek orezájok-
 nak hervattsága, Éemeiknek nedveségek, és azoknak a' föld felé való le-
 függesztetések, a' Éivbéli gondolatok tengerének Éélvezét, és annak fel-
 háborodott habjainak nyughatatlanúl való hánykodását valósággal jelent-
 getik. A' ti Éiveiteknek a' vigaságnak kies kerteire nyíló ajtai bezárol-
 tattak, és a' somorúságnak kedvetlen puftáira kibotsátó tágas kapui fel-
 nyilatkoztanak; sőt némellyitek a' nálatok lévő világosságnak fáklyáit,
 a' síralomnak patakjaival csak-nem Éintén elóltottátok. Mert ohajtyátok
 azt, a' kit a' kedvezni nem tudó kegyetlen halál seregetek közzül kiraga-
 dott; Éáraz Éemekkel nem nézhetitek a' megrothasztó földnek gyom-
 rába való bényelettetését annak, a' kinek élete fokoknak életre való hozat-
 tatásokra vólt; keservefen válhattok-el attól, a' kivel öÉve Éoktatok vólt;
 és valóba nehezen esik töletek való végső eltávozása annak, a' ki e' hit-
 ván világnak, e' nyomorúságok kietlen puftájának síralmas útában vólt
 hűséges 's veletek együtt Éenvedő úti-társfotok. Siránkozik sűrű zoko-
 gással az árvaságnak kenyerére Éorúlt ház tseléd; mert elhúnyt Éeme an-
 nak, a' kire ök eddig Éemeket vetették: könnyben lábbog Éemek azoknak,
 a' kiket a' természet az emberi nemnek terjedésének ágazati Éerint rokon-
 sági közlebséggel e' meghólttal egyesített vólt; mert az ö nemzeteknek
 egy nemes ága léÉeggettetett: a' somorúságnak nyiláival által-Éegeztetve
 Éivek

Évek fogott azoknak, a' kiket az igaz barátsági szeretnek melege e' meghólttal egybe-olvasztott volt; mert (holott az igaz szeretet több személyeket eggyé tézen) fele részek oda vagyon, láttyák: indulattyok felbuzdulottan-ottan hajok éalainak felborzadásával azoknak, kiknek ötet ísméretségekbe az érzékenységek bé-öltötták volt; mert elméjkből ki nem eshetik annak, a' kitől most megfoztattanak, mindenekkel magát kedveltető tárfalkodásának emlekezeti: mindeneknek továbbá ebben a' gyülekezetben, ha az én zemeim előtt Évek kiterjeztve nintsen-is, de gondolatomnak zemeivel által-látom, lelkeknek nem kitsinnyé való megindulását, és fok zomorú gondolatoknak fulákjaival való sértegettetését; mert e' zomorú példának előttök forgásának alkalmatosságával, a' minden élőknek természetivel ellenkező halálnak követye zavarára, az ö e' világnak szerelmében elfenderedett lelkek felebred, az ö elméjek a' kegyetlen halálnak díztelen, söt rettentő ábrázattyát előttök képzelik, a' halandóságról való elmélkedések Évekbe ötlenek, ez életnek elmúlandóságáról, e' világnak tsalárd-ságiról, annak javainak hazontalanságiról; és a' világiakon kapó embereknek fok zorgalmatoskodásoknak hijjába-valóságáról gondolattyokat hantorgattyák. Mellyet óh vajha az emberek gyakrabban forgatnának elméjekben, bizonyára fok akadályokat a' halálnak úttjáról elháríthatnának: mert tsak annak lehet bóldogul avagy tsak kevesebb keferüséggel és nehézségekkel a' halálnak nyugodalmas tartományába, e' züntelē való vándorlással fáraztó világnak határiból által-költözni, a' kiarról való gyakor gondolkodásával magát arra kéziti, és annak ízit aprónként kóftolgtatván, magát ahoz zoktatya; söt e' világi életnek tetejéről a' halálnak völgye felé, mint menedék lejtőn alább-alább zállogat; hogy ne kénzeríttesék reménten és igen véletlen e' világi bóldogságnak zintén tetejéről, avagy a' tetti bátorságnak magassán felemelkedett meredek partyairól a' halálnak feneketlen völgyébe hanyat-homlok rohanni. Nem kívánhattya az a' más világnak bóldogságát, a' ki ennek bóldogtalanságát nem ísméri; a' következendő életnek állandóságát s tellyes valóságát nem várhattya az, a' ki ennek mulandóságát, hijjánofságát, és fok gonozokkal tellyes voltát észre nem vézi, avagy magával el nem hiteti. Imé azért én-is ez elméiteket zorongató, de embernek mind e' jelen-való élerben dolgainak okosabban való rendelésére. mind ez élet után következő állapottyának bóldogságára nem kevésse haználó gondolatokban úti-társul, söt zégédül, söt (ha kérekség nélkül azt mondanom lehet) vezérül adom magamat hozzátok, és e' fok bajjal fáraztó, az együgyü emberi nemzetet méznek zínével s édesfégével magához hitegető, de végtére halálos méreggel fojtogató tsalárd világnak álnok praktikáit rövid beféddel előttem kifedezem: hogy annak fényes ditsőségét és zínes javait magatok előtt gyanósokká tévén, azoktól, mint végső bóldogtalanságnak maslagától zorgalmatos vígyázás-

fal magatokat megőjíjatok. Itt pediglen (hogy ezt eleinten befédemnek kezdetiben megjelentsem) e' világnak nevezetén, a' mellyről Éámlálhatatlan emberi nyelv tézen panaszolkodást, és a' mellyről én-is mostan befédemmet intézni akarom, nem értetik a' Teremtőtől a' femmiből kihozatott és külömbkülömb formákra osztatott 's böltsen rendeltetett testeknek befoglalása. Mert a' mostani vizsgálódásunkra feltéretett gonof világ nem egyéb, hanem e' világiaknak gonof életek, melly a' vétkekből úgy áll, mint a' *materialis* világ az éltető állatokból. Ugyan-is itt a' földnek helyette vagyón a' fősvényfég, mellynek erőfsége, fundámentoma, e' világi jóknak rakása, mellyé reménségének, söt bódogságának hajlékát építi a' halandó ember: a' tűznek helyette vagyón ebben a' világban a' kivánság, a' melly gerjezti, égeti, vagy mozgásra és nyughatatlankodásra izgattyaa' éiveket: a' viznek helyette vagyón itt az állhatatlanság; sík ugyan-is, és folyó e' világnak beféde, fogadását meg-nem állya, ígétit meg-nem tellesíti, változik kedvében, haboz befédeben, és zörnnyü hánykódással 's elmerítéssel vevedelmezteti azokat, a' kik ö felette evezni, és így ö töle fázazon lenni hajókázva akarnának. A' levegő égnek helyette vegyon itt a' világiak gondolatának és dolgainak fontoság vagy valóság nélkül való vólta, *levitasa* könnyüfége, bolondsága, mellyben a' gondoknak zivataros ézelei, az indulatoknak sürü fellegei, a' haragnak mennydörgéfi, a' gonof nyelvek zörgéfi-nek fapora jég-esői, és az íregységnek verhenyös ézemekkel pillantó villámáfi uralkodnak. Továbbá a' hegyeknek és magas közikláknak helyettek vagyón itt a' kevélység, mellyel az alázatosoknak, vagy alatonb sorfúaknak, mint lapályos földeknek és völgyeknek felettek e' világ fiai felemelkednek: a' virágoknak és egyéb világ szépségének helyette vannak itt a' gyönyörködtetések: a' magas fáknak helyettek, a' felemelkedett 's ide's tova ingadozó gondolatok: a' mélységes tengernek helyette vagyón itt az ö titkos rejtekiben álnok praktikákat forraló éiv, melly a' nyughatatlan éorgalmatoskodásoknak habjaival éüntelenül hányattatik, és állandó tsendéségen nintsen. Áñak felette a' fényes Napnak helyette vagyón itt az embereknek kedvek éerint folyó éerensés állapot: a' nevedéft 's fogyatkozást éenvedni láttató Hóldnak helyette vannak itt a' éüntelen való változások, mellyeknek éezésében a' Mindenhatónak éabados *dispositio* jából vagy engedelmeből ugyan-tsak a' világ fiai, és a' magunk vezet indulatink, mint *secundaria* causák, forogni éoktak. Végezetre az ember életét ha megnézzük, azon kívül, hogy az ember kised világnak nevezetik a' Böltsektől, az ö életének részei ekképen egyeznek-meg az éztendőnek részeivel, mellyekkel mérsékeltetnek, és a' mellyekkel együtt folynak e' világi dolgok: Annak gyenge, és az aérnek fokféle *injuriáira* kitétetett virágával, a' firáft kezdő goromba gyermektég a' Tavaft; a' hijába-valóságokra hanyat-homlok rohanó indulatokkal és ártalmas kivánságokkal éintén

tén az izzadságig melegedő ifjúsága 'Nyárt; a' hanyatlani kezdett 's öfűldögélő, és a közelítő tunya vénség Éámára minden alkalmatoságokat nagy Ézorgalmatosággal, sokÉor *per fasque nefasque* kézfítő emberkori állapot az ŐÉt; és végtére a' természeti melegétől megfozfítatott nyavalyás vénség, a' mindenre alkalmatlan Telet igen Éépen kiábrazolja: ez, ez ám a' gonof világ, a' ki minket Éüntelen való bajjal fáraÉt, ki a' mi tsendeségünket háborgattya 's életünket vadáÉÉza; ez a' jóknak rettentője, a' gonofoknak magát Ézeretrető 's édesgető anyja; ez a' más javainak tékozlója, a' magáÉéinak Éükön költője; ez minden gonofságoknak kovátsa, 's minden jóságos tselekedeteknek hóhéra; ez az övéit hizelkedéffel 's hazugságokkal táplálja, az idegeneket magához hitegeti, és fűfthöz hasonló reménfégekkel hizlalja, hogy, mint egy-Éélet, a' mézárÉékre vigye; ez a' holtaknak ditséreteket ellopja, és az Éloknek híreket neveket Életekkel együtt eltolvajolja; ez mindenektől Éámot véÉen, ö töle venni fenki nem mér. Oh hijába-valóságoknak hijába-valósága! az hol mindenek a' hijába-valóságnak Éagával dohofok. Régi Éokáfa e' gonof világnak, hogy a' kiket az Élsőknek méltóságos rendi közzé Élterett vala; majd az utólsóknak alá-való feregek közzé vessén, és valamennyi tífzefséggel illeti őket, valamennyi ajándékival terheli, azt nem egyébért tselekeÉi; hanem hogy, a' mellyeket aprónként adott, mind azokat egyÉzersmind egy Éempillantásban víÉÉza-ragadgya. Noha pediglen különbkülömbféle az embereknek az ö ábrázattyok és magok vífeléte, de sokkal nagyobb különbféÉ vagy on az ö kívánságokban 's indúlatyokban; mindazáltal az ennyi *seculum*oknak Élfolyása alatt fok *experientia*val megtanúlt és ravaÉúlt világnak kéÉen vagy on külön-külön minden mesterlége az embereknek minden nemeinek megfogatására: mert a' kevélynek és nagyra vágyónak a' tífzefségeket és nagy állapotokat mútogattya; a' tobfódóknak a' testnek kénye Éerint tápláló ÉÉközöket, a' puháknak a' henyélésnek heverésnek párnáját rakja fejek alá; a' fofvényeknek a' gazdagságot fordíttya elejekbe: ezeket pedig és egyéb Éféléket a' végre, hogy minek-utánna, mint a' halakat, őket megmaÉlagosította, a' vétkeknek hálójában őket könnyen megfogja. Mind ezeknek Éomorú igen az ö kimenetelek; holott e' világnak minden édesfégi megÉoztak keseredni, és az örömöknek végin fíralom Éokott lenni. InÉét mondgya egy Tudós, hogy minél barátsáÉosabbnak mútattya magát e' világ, a' nál ártalmafabb és véÉedelmesÉebb az, és sokan annak ártalma miá megromolnak. Nintsen bizonyára soha ártalmafabb 's véÉedelmesÉebb Élenség, mint a' ki ellenféges indúlatyát Ézorgalmatoson Éltitkolván, magát az embernek barátjának tettetí. Mellyre nézve *Antigonus* Ásíának Királya mindennapon könyörög vala az ö Isteninek, hogy az ö barátítól óltalmaznák-meg ötet. Ugyan-is az ember, az ö nyilvánságos és tudva tartott ellenfégitől magát megóÉja, és óltalmazni igyekezi; de a' Éível el-

lenfég, Éjjal jóakaró, a' kinek nyelve édes mézzel folyó, azonban az ő Éive nem e-
gyéb, hanem mérges nyilaknak tegze, azt az ember az ő baráttyai közzé Éámlálván,
még az ő Éivének rejtekibe-is bévízi, az ő titkainak, mint elrejtett kintseinek meg-
tekintésére; és így, attól tartani nem tudván, sőt magában bátorságos lévén, az ál-
tal ejtetik legnagyobb romlásba. Ezt tselekezi e' gonoz világ a' bódogtalan em-
beri nemzettel, hogy fok hizelkedésvél, tsalárd hitegetésével magát azoknak ked-
vekbe béÉínelvén, elődeden magát nékiek nem tsak baráttyoknak, hanem ugyan
édes annyoknak lenni tettei; azonban minikutánna magához foglalta, majdan
öket halálos gyüölöféggel, étető-méreggel, alattomban vagy nyilván, halálra üldözö
gonoz mostohának, sőt lelkeknek és testeknek kegyetlen hóhérának lenni tseleke-
detével megbizonyította. Ekképen nem külömb indúlattal vagyön hozzánk, mint
a' madaráz a' levegő égneq állatihoz, az együgyü madárkákhoz, a ki azoknak Éa-
vokhoz alkalmaztatott sípnak süvöltésével azokat egybe-gyüjti, hogy avagy meg-
vetett hálójával meglepje, avagy enyves lépes vezÉzeivel megnyögöztessé. De mit
mondok? Annál-is ravaÉabbúl 's egyÉzersmind gonozÉabbúl bánik velünk ez az
embereknek álnok madaráza e' tsalárd világ. Ugyan-is nem elég néki, hogy minket
hálójába kerít álnok mesterfégével; hanem egyÉzersmind úgy elfoglalja és mintegy
el-aluttya eÉüinket, érzékenységinket, és itéletünket, hogy a mi ő általa való meg-
tsalattatásunkat és megfogattatásunkat meg-ne ismérjük, Ézre ne vegyük. Innét
vayön már, hogy midön magunkat Éabadon lenni alíttjuk, akkor alattomban való
örizet alatt tartatunk: mikor magunkat egéfségeseknek gondoljuk, akkor minden
meggyógyulásnak reménsége kívül való nyavalyában vagyunk; midön magunkat
bövölködni itéljük, akkor minden Éükéféges jók nélkül Éükölködünk; midön dol-
gáinkat okofon rendelni, víselni, és állapotunkat jó karban lenni gondoljuk, akkor,
mint minden okofság nélkül valóq, a' bódogtalanáságnak rabotás házába bérekeÉte-
tünk, midön fok éÉtendökig, magunk kívánatos gyön yörködtetésével egybe-kötte-
tett tsendes életet igérünk magunknak, akkor az irgalmatlan halál alattomban leÉt
hány a' mi életünknek; midön a' mi értéünknek javainkat Éaporítani láttatunk
magunknak, akkor a' mi javainkban, sőt lelkünk ismérzetiben-is megbetsülhetetlen
kárvallással hajó-törést Éenvedünk: Summa Éerint, a' melly úttal a' mi tífetsé-
güinknek, betsületüinknek és életüinknek megmaradandósáqát keréfsük, azzal mind
tífetségüinket, hírüinket, nevüinket, mind életüinket, minden víÉza nyeresnek re-
ménsége nélkül elveÉttyük. Oh tífétálan világ! melly kitsiny idő alatt minket
mind befogadÉ, mind kivetÉ! miképen minket mind magadhoz vonÉ, mind töled
elÉítatÉ; megörvendeztetÉ, és megÉomorítatÉ; hozzád édesgegetÉ, és megfanyar-
gatÉ; felemelÉ, és ismét földhöz verÉ! És végezetre annyira eÉüinket véÉted a' te
hozzád való Éoktatásnak bolond hagymázával, hogy tenálad nélkül teveled legyüink,
és midön a' mi falainkon belöl vagyó a' lopó, annak nyomozására házunkból kime-
gyüink. De ámbátor némelleyk arra mehéfsüink, hogy az utánnuk tolvaj módra le-
Éeskedő világnak néküink vetett töreit Ézre vegyük; de ez a' legnyomorúltabb és
Éánakozásra méltó dolog, hogy azokat semmiképe el-nem kerülhettyük. A' vizek-
ben Éabadon uÉkádogáló halatskák, hogyha Ézre véÉik (hogyigy Éóljak) a' nékiek
béereÉtetett étel között elrejtetett hegyes horgot, avagy elejekbe kiterjeÉtetett há-
lót; az Étető égbé Éarnyakon levegdegelő repeső madarkákat, hogyha az érzékeny-
ségek megintik az ő megfogattatásokra vetetetÉ törökröl; az erdöknek, kietlé he-
lyeknek, barlangoknak lakóq, a' vad állatok, hogyha az ő utánnok nyomozó vadÉ-
ebek-

ebeknek tsiholásokat meghallándják, noha mind ezek oktan állatok, mindazáltal magoktól gondot viselnek, és a jelen-való vezérlésből magokat kiragadják: és így egyéb állatoknak-is, majd mindeneknek, okos lélek nélkül adott a természet olyan rehettséget, és óltott-is beléjük olyan hajlandóságot, mellyel a gonofit elkerüljék, és életüket óltalmazzák azok ellen, mellyeket ártalmasoknak lenni az érzékenységek mutatnak. De az emberi nézetségnek, az okos lélekkel, és nagy dolgokra kiterjedő böltséggel-is nem adott arra elég okofságot és tehetséget, hogy e világ tsalárdsága ellen magát megóhassa. A mi ez életben sok dolgokban elő forduló egyéb akadályokat illeti, azok fölül ugyan nem panažolkodhatunk a Természetre; mert mind azok ellé mutatott minékünk valami orvofságot. Ugyan-is ha a Napnak hévségétől stttetünk, árnyék alá megyünk; ha ellenben a hidegnek miatta meglafsúl a vérnek folyása tetemeinkben, a tüzhöz közelítünk, vagy tömött köntösökkel testünket fedezgettyük, hogy a testből kižármazó meleget vízža verjék, és, hogy el-ne ožoljon, tartóztassák; ha gyalog járn általjuk, lovakon vagy žekereken vontatjuk magunkat; ha tengereken, vagy egyéb mély vizeken által-menni akarunk, hajókba ülünk; ha esőkkel záporokkal háborgattatunk, hajlékokat, házakat építünk, s azokban azok ellen nyúgodalmat találunk; ha gonof-akaróink vannak, azok ellen barátinknak žolgalattyyokkal élünk, vagy egyéb erősségekkel magunkat óltalmazzuk: és így egyéb akadályos dolgok ellen-is találtatott a Természett az emberi elmével ollyá mesterségeket, mellyekkel azok ellen a magok alkalmatofságára vigyáznának s élnének; de erre még-is nem terjedett a Természettnek anyai indúlatnya, hogy e világnak gonofsági, tsalárdsági ellen-is nyújtana minékünk orvofságot. Mert ha mind renddel kéržekednénk-is a világ udvarában felneveltettektől, avagy annak záélója alatt a hijaba-valósnáknak földgya mellett vitéžkedőktől, ha tellyességgel réžetelenek-e a világ komor dőlfofségének zivatarában, avagy találtak-e hathatos orvofságot, annak sok gondokkal fonnyažtó mérgének ellené, és álnok praktikáinak megjátžodtatására; e földnek minden žegelete nem ad egyet elő, a ki ezzel kéržkedhesék. Mert ha a dolgot ugyan vóltaképen megvisgáljuk, ha mi orvofságok itt lehetnének, sokkal bajosabbak azok, mint magok a gonofok, mellyekkel e világ illet bennünket: mint a testi nyavalyáknak gyógyítására adatott olyan orvofságok, mellyek nagyobb ženvedést indítnak emberben, mint magok a nyavalyák. Mellyhez kévelt sokan a betegek közzül, a kiknek žintén elnehezedett és megröžzött nyavalyájok nintsen, inkább akarják azt ženvedni, hogy-sém afféle nehéz orvofságokkal magokat kínozni. Ugy e világ bajait majd jobb embernek ženvedni, hogy-sém azokat, kivált a magától tanátsoltatott orvofságokkal magáról elhárítani igyekezni. Mert ha (e világ) azt javalja, hogy egy ellenünk lött božžúságot megbožžúljunk, azt tselekeži ő, hogy annak megbožžulásában más tiz annyi božžút és gonofokat vakarjunk fejünkre: ha egy valamelly gondból akarjuk magunkat kioldozni, azt tselekeži e világ, hogy mások véghetetlenek nekedgyenek helyette, és minket žorossabban megkötelezzenek: ha a žorútt állapotnak, žegényfégnak nyúgét akarjuk lábainkról levétni, azzal azt tselekežiük e világnak hozzánk való idegenfége, reánk való irégysége miá, hogy a gazdagságnak kerestetiben ezer annyi akadályok, fáražtó munkák, életünk s bersületünk žerentséltetése, igyekezeinkben, feltött žándéinkban való gyakor megsalattatás miatt, elméinkben buslakodtató gondok, és egyéb, minden nyúgodalomtól, gyönyörűfégtől megfožtó, s ellenben nagy bóldogtalanságot magokkal hordozó bajok fordúljanak nyakunkba: ha alaton állapotunkból való felemelkedésünkben

fáradozunk, e' világ ellenben azt tselekezi, hogy felemelkedett állásunkból annál nagyobb alatsónságra leta'zittassunk. *Sisyphus* felöl írják az ő elméjeket a' költeményekben gyakorló 's gyönyörködtető *Poéták*, hogy illeten büntetése legyen a' Pokolbéli tartományban, hogy egy igen nagy gömbölyeg követ *Eüntelenül* néki egy nagy hegyre felfelé hömpölygetni kell: úgy hogy, mihelyt azt a' hegynek te-tejére nagy epeféggel felhengergetheti, onnat az ismét legördül a' völgybe, mellynek újjolag utánna kell menni, és ez önéki *Eüntelen* való baja. Bizonyára *Sisyphus* kövei előttünk e' világban való fok bajok és terhes gondok: mellyeket midön a' mi munkás és fáradságos életünknek hágóján előlünk el-akarunk l' hömpölygetni, és a' nyugovásnak helyére a' tetőre fel-jutni, ottan azon, vagy más gondok onnet minket levonnak, elébbeni bajoskodásunknak, fáradságunknak, és a' miatt való elbádogyadá'funknak nevedésével való víselésére. Fordítsd rá bár elmédet ember, és próbáld-meg magadon, ha nem úgy van-e a' dolog, és világi életnek akar-melly nemben foglaljad magadat, és e' világi hivataloknak, áliapatoknak akar-melly *gradusán* helyheztetett légy, valld-meg, ha nem vitt-é egynéhánykor vizre e' tsalárd világ, és az ő ígéretein fundáltatott reménféged sokkor füstbe nem ment-é? Oh melly fokot tézen-fel az ember *Eándékában* e' világnak biztatására, a' mellyben *Eörnyü* *Ezgyen*vallással és keserü bánattal megsalattatik. A' kalmárkodással kereskedést üzö ember sokkor eleinten még otthon felvetegeti, 's elméjében *Eamba vézi*, mennyi ha'na fordulhat önéki felveendő úttyában, söt néha talám, mint-ha már kezében volna, úgy tartya a' nyereséget; azonban hirtelen, *firalmas* kárával, magának *Eörnyü* bánattyával, és sokkor megépülhetetlen romlásával, a' *Eerentsérlenségnék* *Eorossáiban* eseti történik. A' maga javait, jó'ágait, kintseit *Eaporítani* igyekező ember feltézi néha magában, hogy ha még erre vagy amarra *Eert* tehet, ha még ennyit vagy amannyit gyűjthet, tehát azzal *o'ztán* melé'zik 's megnyugzik, magát többnek gyűjtésével nem *fára'ztya* 's nem emé'zti; hanem a' keres-fett jókkal minden gond nélkül élni fog gyönyörűsége'g tsendeféséggel és nyugodalommal: Azonban nem vézi e'zébe, hogy az ő gyűjteményinek *Eaporodásával* *Eaporodik* a' gond, nevededik a' bú, újjúl éled és gerjed a' kivánság, a' telhetetlenség; és így a' várt nyugodalomnak helyette, az alunni nem hagyó törődéseknek és nyughatatlan *Eorgalmatoságoknak* sokkal erő'akosabb zivatari zudólnak-meg az ő elméjében. A' ki házat épít, feltézi magában, hogy ő abban nyugodalmas életet éljen; a' ki *Eölöket* plántál, gyümöls-fákat ültet, és egyéb e' világi életnek ha'na-ra 's ékesítésére való alkalmatoságokat elkövet, azt tézi-fel végül, hogy ő sok fáradsági után azoknak ha'naival 's gyönyörűségeivel ő magát táplálja; de jaj! melly fokkor ellenkező kimeneteli vagon az ő dolgának! mert gyakorta azokból kiüzi ötet a' fegyver, kiüzi gyakran a' tüz, kiüzi gyakran a' váratlan vendég, a' kegyetlen halál, és így ő azoktól, 's azok-is ő töle elmaradnak.

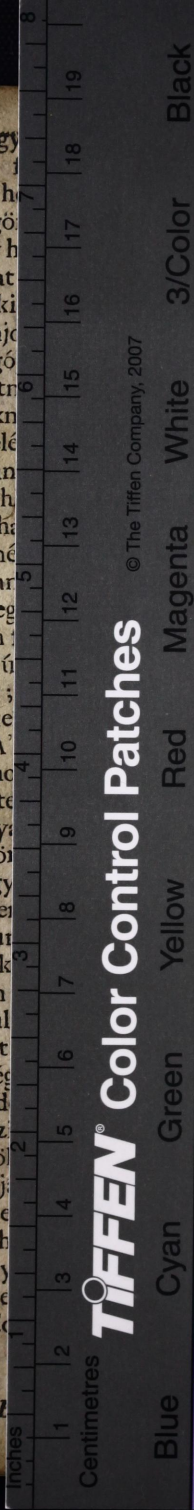
Így folydogal-el ez hijába-valóságoknak hijába-valóságával tellyesélete a' *halandó* embernek, és így jár'zik ő véle, mint *Eerentse* *laptájával* e' gonoz és tsalárd világ, *Eines* ígerekkel magához édesgetvén, hazugsággal táplálván; azonban minden mesterségeivel azon vagon, hogy avagy a' fok gonozoknak meglábolhatatlan örvényébe borítsa, avagy, ha azt nem viheti véghez, az ő ártalmának utó-ló dandarával, a' váratlan halállal annak *Eolgaival* a' halált hozó nyavalyákkal együt ugyan tsak meglepi. Elég példa erre 's a' t.

In vto 1572 die 12^a octobris
vigerunt ad venditionem
vna ad Henricum, vlti
Regem Anglie, et vna
vna ad Henricum, vlti
vna ad Henricum, vlti
vna ad Henricum, vlti

áradozunk, e' világ ellenben azt tselekezi, hogy
nagyobb alatsónságra leta'zittalunk. *Sisyphus* i
ményekben gyakorló 's gyönyörködtető *Poëta*k, h
Pokolbéli tartományban, hogy egy igen nagy gö
egy nagy hegyre felfelé hömpölygetni kell: úgy h
tejére nagy epeséggel felhengergetheti, onnat
mellynek újjolag utánna kell menni, és ez önéki
Sisyphus kövei előttünk e' világban való fok bajc
midőn a' mi munkás és fáratságos életünknek hágó
getni, és a' nyugovásnak helyére a' tetőre fel-jutr
onnet minket levonnak, elébbeni bajoskodásunkn
való eibágyadásunknak nevedésével való vífelé
ember, és próbáld-meg magadat, ha nem úgy van
melly nemében foglaljad magadat, és e' világi h
melly *gradus*án helyheztetett légy, valld-meg, há
e' tsalárd világ, és az ő igéretein fundáltatott remé
é? Oh mely fokot tézen-fel az ember fándékabar
bén főrnyü fégynvallással és keserü bánattal meg
reskedést üző ember sokfőor eleinten még otthon
vézi, mennyi háfna fordulhat önéki felvejedő ú
ha már kezében vólna, úgy tartya a' nyereséget ;
val, magának főrnyü bánattyával, és sokfőor me
rentsétlenségnek főrössáiban eseti történik. A'
porítani igyekező ember feltézi néha magában, h
tehet, ha még ennyit vagy amannyit gyűjthet, te
nyugfzik, magát többnek gyűjtésével nem fára'zta
fett jókkal minden gond nélkül élni fog gyönyör
lommel: Azonban nem vézi e'fébe, hogy az ő gy
porodik a' gond, nevededik a' bú, újjúl éled és ge
és így a' várt nyugodalomnak helyette, az alu
nyughatatlan főrorgalmatóságoknak sokkal erőfak
elméjében. A' ki házat épít, feltézi magában
tet éljen; a' ki főlöket plántál, gyümöls-fákat ül
nára 's ekésítésére való alkalmatóságokat elkövet
fáradtsági után azoknak háfnaival 's gyönyörűfé
melly sokfőor ellenkező kimeneteli vagyon az ő d
küüzi ötet a' fegyver, küüzi gyakran a' tüz, küüzi
kegyetlen halál, és így ő azoktól, 's azok-is ő töl

Igy folydogal-el ez hijába-valóságoknak hij
landó embernek, és így játfzik ő véle, mint fere
világ, fínes igéretekkal magához édesgetvén, h
minden mesterségeivel azon vagyon, hogy avagy
tatlan örvényébe borítsa, avagy, ha azt nem vihe
só dandarával, a' váratlan halállal annak f
lyákkal együt ugyan tsak meglepi.

V É G L



In vto 1572 die 11^a mensis
vigesimi ac vicesime
tercia ac 11^a mensis, vto
Regyelmegyeiből, i. vto
vto 1572 die 11^a mensis
busse Gelmi 500.

